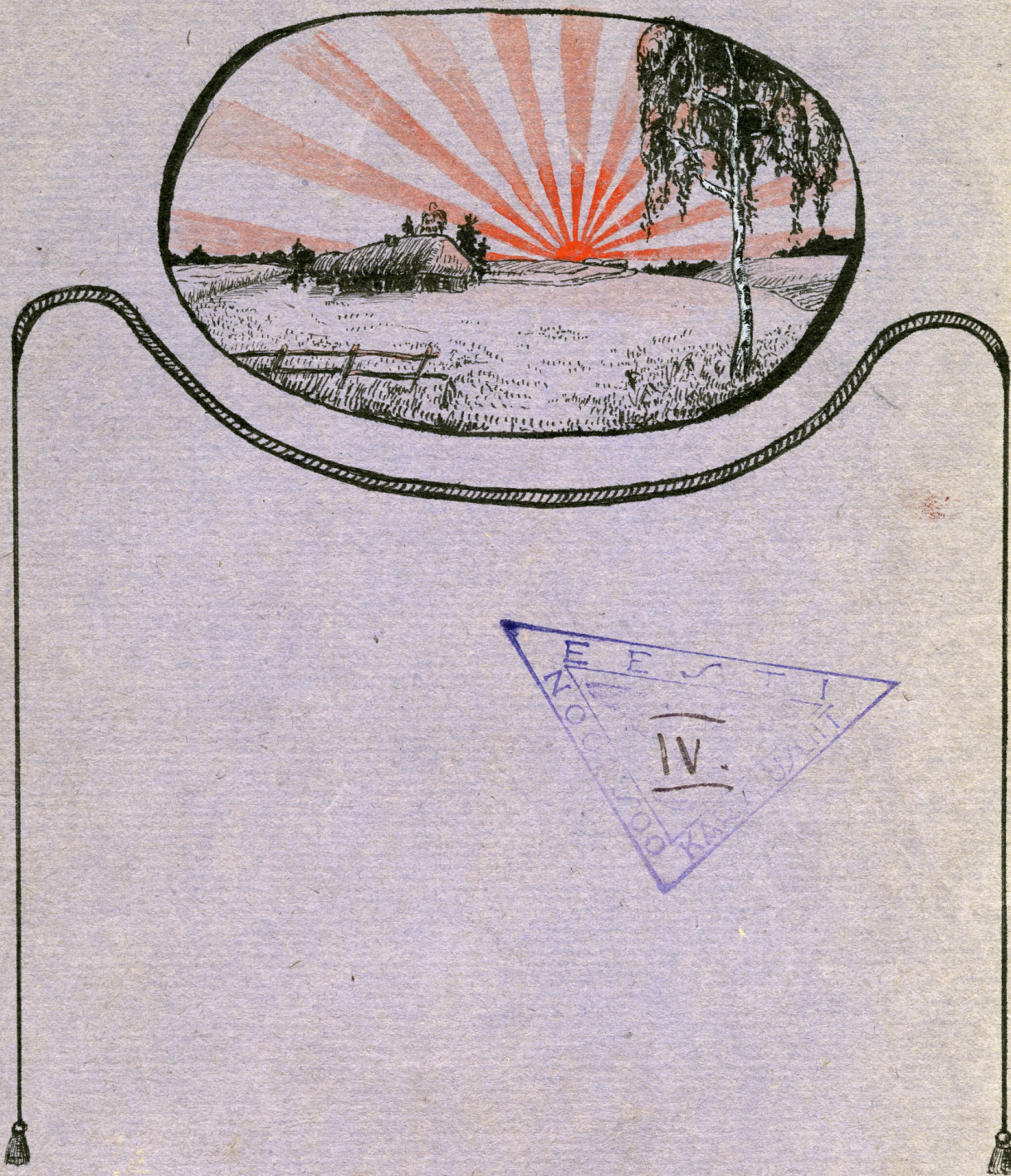
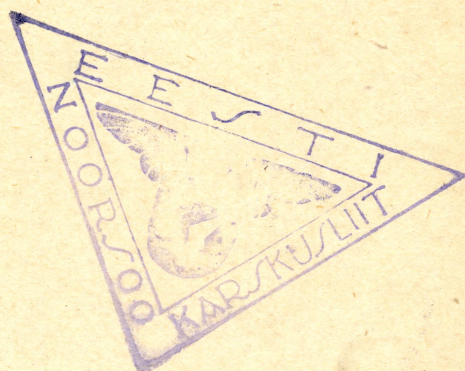

Porze
XI

PEDAGOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K15370-11

мсмхх

6
10/2

10/2

A. Kauts
A. Johanson

O. Reintal

K. Virm
O. Vrgart
A. Kauts
A. Vevring
A. Johanson

O. Wilke
J. Turgener
R. Belmont
A. Kauts

Kuus lueletust
Kui lueletust
Kaks pühendust
*
*
*

Sulle ja enolele
Inimene
Kaitud
leetsas
Punastused

Pacet
Recessitas. Vis. de Lentas
Suoma ja Üksikoluse saladused
Karl Kesa.

Blank rectangular area

Small rectangular area

Blank rectangular area

Blank rectangular area

Small rectangular area

Blank rectangular area

Small rectangular area

Blank rectangular area

Blank rectangular area

Blank rectangular area

Small rectangular area

Blank rectangular area

Agnes Kaeets

Uus kord

1.

Sääl all, kus pajad külma vanu herteid
kalmehoitest ehk tiigile,
süüpehmed köed mul kaela ümber põrmed.

Sääl kaaras mindki veel kord armehoides,
sapp hingast laikus.
Kend loiden sine kauniste perdes.

Sis kallek tiiki vaalas hõbevine.
Ja kummardused koberised,
täis mure ja naseid, kui lepatüine.
Kann üksik kroonuse tiigimudas.

Pää kuuma siveen hiiattunoli kimpu
 ja meili valdab suudlus hönn, mis andab,
 kui võilel naiste kevadile.

Pääkohal langustavad valged pärd
 metsnoosid paanduvad, kui naiste kehad,
 taie anduvast ja haale eksitavast.

Ja kahest, kes nimefi tantsu,
 ma maest anducon su kaudustest,
 ja suudluse su huuli külme,

Kui appus hommik sel-lillas uues.

Leidsid aia

1

²
Ouna aeg! puud laastakse ju viljast,
ja kollapruulit, mis heljuti veel rohe,
ei parista enam aruast õuna haljast.

³
Õuna aeg! puud maha, õied ja tihjad.
Ja põõselt kadund jaanuarjast kõrvad,
mis olid punased, kui keedet vähjad.

Korvalul sõitsid voodid linna poole,
neil koormaks ännu, pime, plaame,
ei puudu perapädle; kopsand, keele.

Vast kõigile müttis varda palju kase.

2.

Talavast silmi ette lümb laasket ard.
kui südikoor mind valdab mälestus,
neist lehvast, neist roosist eumpäevist.

Kuus punetavad moonid peenral, vaarus.
Reecedad, lehkaid õhtul vastuvõtavad
mind hurmastava lõhnade ekstasis.

Süis eal, ei eal ma suustunud noppil üht neist,
et üht vinda punetaval kroonil.
Oh, kurdas armastatu süis igat üht teist

O, moonid, astrid, lehkaid veeruks arvas!

Badi

Viiulid vinguvad. Viulid vinguvad.
Põlevad silmad meelitus vaker.
Otsin teid, otsin teid illekapsed jalad.

Kadunud, ah kadunud, ei leia, ei leia,
konfetmeres upunud korn.
Saaksin, ah saaksin see juure hendi pista.

Keerlevad jalad. Säravad silmad.
Valgud daamid keerus vilguvad,
kui Põhisaevs vormalised vehklevad.

Viiulid vinguvad. Viulid vinguvad.

Süvel

Kausturkest pistab välja musta pään
üks kõrge lehm ja noolub selga,
tal olla üha mõnus, häa.

Kuid õuel jookseb kargus piitsaga,
tal mõistades tõmbab mähda selga,
et jooksuma pistab kiz, at kirmuga.

Maaantel ju sammub kari niidelle,
es lambad noored, kuigi nunnud
kuid hooldavad häbelikult maloli.

Nel järel lekivad lalli nägudega,
kui mõistused pärsitid põrgu laudast,
kui oli vitsa, saaga aare palju.

Tal parunud tirkuvad parved kallale.

Aleksander Tuhkanen

Dei' Luuletust

LEISKUS

Miss ütlesid, kui armastad, et lilled,
Miss noppisid Su valged, kõrнад sõrmed
Mu laual närtumina siruvad?

Nest vesi vaasid muendada tahaks,
Sest soojaks läinud see, ja jäänud vähaks,
Et varred püüsi viimast imevad.

Küüd mina, vallatuna, laiskusest,
Näi lehti amasest mull' rammetsesest,
Si viitki minna vahetama vett

Näikana, kunni sirgilt senta mudal
Vee pikal varrel rünnell, ja lõhuab
Yasminki aia, veel viimast imev vett.

September

Ja karmid sügiskülmad ille maa on käinud
Ja kõnnad lõhnad kõhuist hävitamud.
Kuid lilli akna all mul oli palju,
Nii lõhkaard. Kuid sügis julem ja valge
dekkarid, astrid ja teisel lõpu teinud.

Ka minu hinge täisolev kõnnad lõhnad,
Mis sisendavad kevadised elmad
Ja lilled kaunid - punased ja roosad,
Kui päike oli soo, ja rõõmas kevad!
Kuid sügis' tülles nimeadki on harenud.

Ja olen jälle kurb ja paku, nagu enne!

Augusti õhtud

Ma lugemisest tüdinunud juba,
Pää valetab, ja liikmed kargust täis.
Paar sapist pävaraamatusse rida
Ma kirjutan. Nüüd kuulab hämarust.

Jo tuleb siigis - õhtud jähknevad
Ja päevad viiled. tihed. t. lab. vihm.
Ka mõned sunnitud juba näitavad
Et kõik kalendris alles veel August.

Jo saadab tõrjemas hall ja ke ^{välja} uude
Ma selmest varjan kauge metsi vao.
Kuu kollane, vist ennustaja sades,
On võimetus, et valgust korraldab.

Ma avast aknast tuppä hoovab hurman
Ja magus lill lõhn, just hõõselmas
On praegu nelgid, granaad, tubak lõhnar,
Mis kõnnu mälestusi arendab.

2.

Ja läinud ^{juba} palavamad päevad
lul päike kõrvetas ja vaatas kugi.
Ja jõudmas juba jõe ääresse kugi.

Kalendrid kii Augusti alles näitavad
kuud juba öhtu tülles kumkale, jake.
Ja päike varmed tõuseb uude tõe.

lla avan akna - kõhn taas on sae ja kumbeend
Ja hingam kumkale, jake värskest
Ja wuna tungib tubaklõhn, kes päikest

Vist kertes armult õhtul aial hõied,
Mul unneb moon ja aurkõri lehten
ja uhkelt hõitama, jõe vaid tema-loomen,

Paar astent, nelki ümber, ja veeolad.
Hõhe lõkku täis - naad täidavad mu teha;
Ma ahnelt hingan neid, sest varsti, juba

On lõpmas August. kõrgisõised külmad,
Muz tühavir vist õige marasool,
Sis otsa teevad kõnnul, hõitjast lilled.

O, kaunid hõied, - ^{lõkku} jaavastuses suudlen teid!

Aleksander Johanson

Kõrs pühendust

* *
*

Uel pole aastad suutnud viia hingest viha,
Mis süütes siis, kui mulle võimatulle
Te raskest ilukohust tegite.

Uel hinges paratemas kätte manise iha,
Mis aga muutes selgi tugevunud
Ei nüüd ta enam eal uemene!

Uet hoopis talle aga muudetused andsid,
Mis kehtasid, et teiste tallatavaks
Te pole ilma sündind minagi!

Kõik mälestused ruuvad jälle uuenesid
Ja tunnen, et kui teile andeks annan,
Sis ilukohust eniselt teeks.

³ Ühede D--miste

/Satu- valem/

Su kübaral on kasvamas jo terve mets,
Kus väikesed lilled puue vahelt paistavad,
Kus laululinnud väikesed unustavad,
Kui tõuseb hel, hommikune päike tõusor;

Kus väikesed lilled puue vahelt paistavad,
Kuid lille alt võib leida isalennu,
Kes pugemist süü - pärast talle küllalt.
Sa teda nähes alati jo väikesed.

Kuid lille alt võib leida isalennu,
Kui aga nüüd ei leida üna teda
Kui hnu oma kübaral ta roomab?
-Ta praegu teenib mind, mu kübarat ehides,

Kui praegu oma teenust kaotma?

Oliv Reintal

dakrond seltsi kumeheli

* * *

„**P**õida poole!” hüüdis elumõte,
„Valguab!” püüdis hing,
Aga tegemata jäi tal viimne võte,
aegamööda elult kadus pind.

Ja nii noorelt suri tema,
maha jättes oma taol,
kurtma jättes meid süin taga
tada kuis pimed taol!

1914.

Karl Urm

Sulle ja endaste

Olin jumalate parlapeeks.

Naad ulatid mulle mängiluseks sr.
nikõrguste pärkci, merrisigavuste kalliskim.
huledusse seitsmevärvilisse viikerkäärj-
desse põimisen omaid elupäevad - last nii
väga armastun värve ja kirkust.

Jumalist saades sügavilme sa-
tus tasandab mu teerada; mulle oli
aktud näha vand õitsengust, minule
hõlmitsemaid, mulle joudutseda peod, mulle
ihad, mulle kired, jee sünnil rahuldud.

Oma sinu maalema, rääkisin laotusi!

O, mine! Jumalist hellitid!

Koro! eluloomangu vaevades, mār-

Kas on üle mu elidee põikuvad hirmuvad,
hõõruvad hinge - sügishämaras raugung näin.
Mäletan vart ühte - teda polnud juma-
lad mülle määranud...
Araneet, viletsad jumalad!

2.
O, Lina tundmata, tagasihellemata, häma-
rasse uppunud! —

See silmad — ma ei näinud neid. Hau-
ana, igavikuks mustad, elutuleksa lõkenda-
vad, läõmavad? — ma ei tea...

Juukseid — vist kehvõõna, pigina mus-
tad, mürgist kergist lõhnavad, vast val-
ged, vahased, vast kollana hõõravad, kui
päikesest juust juust?

Heuled!... Palves värsuvad?... Või
neavad?... Kas ealgi ananevad?

Või tenn Sa? — kui igavik, Lina sõ-
nul väljendamatat kurbust, — või õnne?!

Kumha? — ei tea ma...

Nägin vart See teeksatavad, halasti
hinge, ja riistmi, hinge värsinat, milled korda-
sid.

Muuletuna sõõstis sügisse. Sind prolin
leidsma - võrasta Naime.

Arvasin nägemat sind teekännakul,
nukubennul vilksatavat, hämaras hõlju-
vat - kuud, kui poovastekult, suure jõudluse,
tabasin naari: - küll mustjumeelisi, tuli-
huulelisi, hümara, tee ja ihadea - kuud
peenedas neel hing!

Pöörasena turkason meelele otse.
Di leidsin sind...

Kaarasin siis hullul hüppel kõrgi ju-
malate ringarad päikesed, pigistis tuli-
seks tõmburid karku ning paisasin ma-
lunade alusele, mid võitis tulu, määratu tõr-
vikuna.

Hukkused, jumaladki ilmade tulekah-
jul, võimetud teda kustutama.

Loone lollakas helgis otse ees aeg nel
Sindol - hämaras hinge, kade jumalad sulle
keelmeid

Di leidsin...

Arvult leegist laskusid ja pigistust
suuts kummutas madala võlvina üle maa,
et kõrgem kütus - niivõrd alid laotused täidet-
Sis varuses kõrgi tamedel räginal karku.

Oskar Ungert

Trime

1
Õied välja minnes, kui tänaval täiesti
vaikses jõi, pöörata harjumuse järel kes-
linna poole, kuid kõle tuul pekus kaela, et
kaeluse üles pidi tõstma ja teise külge mine-
ma. Ei pannud tähelegi, et kiviised tänavad
lõppesid ja põlluol algasid, et teel kõrvale
läks üle viljapõlde, mis paistisid mustjaskol-
lastena. Mõtted oli vassing, paevar raskas,
millest ta peaaegu üldiselt loob jõepruutidega
vabanda püüdis, kuid sinaki ei muutunud. Läks
edasi, instinktiivselt lohistades jalgu. Valusad
hoopi vastu nägu saades, tundis uugu valgu-
sekiirist oma harglases pööryus sähvavad.
Kobaoles enese ümber, tundis ees misagi haane
olevat. Pööras linna poole tagasi; läks un-
dust teed üle kraavide, vee lõmpe, moola tülles

Imelikul kombel tähele ei oleud pannud. Pe-
äralise selgusega tõusis ette terve enoline elu.
Imelikult mäletas isegi kõige vähemal peenu-
hordas, need mõttes eneselle, kui kellegi. Oli tundma-
tulle, tundes selle juures isearalikkuse kergust
ja selgust. Tuba lapsena oli tahtnud olla
esimene. Oli almeidki mängudes ehk meijal.
Et see igavaks läks, hakkas ta rohkem hõl-
ma lapsed omis seltsilises sõnavuhtluse vii-
lhel päeval elmus ta orje kaskle terve tuma-
sugune ja orjad läksid terrega jättes tedi üksi.
Sest järvast päole on ta inimesi vihanud, kuju-
tades need murksuguste olamato olevustena.

„Arnuks geenuused on inimesed, ja arnuks
geenuus turneb ennast inimesena, kuna terved
ennast ei tunne, ei teagi, mis nad on, on loo-
mud. Ilma aga tunnen ennast inimesena tun-
nen värvilistena isegi praegaste suurte geenuste
mõtted, järjekindlalt, ma olen ju - geenuus. Ilma, kui
inimese ja teiste kui inimelapate vahel on lõpmatu
vale. Senni on suuvarmed almeid arnuks inim-
elapate poole sellena ülistatuna, aga nireguused
ei ole täis inimesed, need on asunud arnuks meel-
da ja valitud.“

Nii mõttes ta kunagi ammu ring oli selle

mittegi veel praegugi nõus.

Jõudis jälle linnamaarits majaaäbarone
vakele; oli õudne pime ja kokkuvärske. Lin-
nas nähti raskest pilvest veel madalamal olevat,
kui kirmel. Sai kesklinna, eksitles ühest tänavast
teise, kui püüdes mingile otsusele jõuda, kuid ta
sõlt põgenes vana ees, teda otsustes talurõõm
erustades. Kui ta ühte heledamalt valgustat
tänavasse pööras, ilmus ta ette äkki inimene.
Pannis eesle põlvad paljastades ning müstis ette
sirutades peenest ta omi jada külmni sõrmega
ta käsi. Ta tundis külmavõimust üle koha jook-
svast, ta kiris tees murelik, kuid vanane võtus
kannatlikult. Siis sõbrastal miski uus mõte,
ta hakkas ta ootamatult küünitama kõrri, melguis
teda vastu kivistena. Kõrri lausena kumruks kori-
sides ta vanake kivistel pehme kotina. Inime-
ne aga kehtas metslasena kurgust, pistes jalk
kõrri. Teda valdas otsust hirm, mis, tähtis kogu orga-
nismi vanasteni. Talle näitas, nagu lendaks ta kuhu-
gile põhyatuse pimedusse, kuid pole tagasi pöördum.
Ta tundis vanakese krobeldavat sõrmi omi käsi
peenestavat, kuulis ta kõrvast, tundis teda liiku-
vat enese kohal kergelt ja ruttu. Ta arvas seda

koletist nägevadki: vanakese kael oli ime lükkult
kole pikaks ja kanoledesks venunud, sinised
sooned paistad piitsadena kollasel vahal; väi-
kered hallid silmad olid suureks muutunud,
täis õudusest, suu oli surmaolises grimats
kohutavaks tõmbunud. Inimene kürendas jook-
se, nägemus liikus istavana perina ta kannul,
lastes teda alla äravalootusel, mis on õudnem,
kui muu. Ammu oli loomast väljas, liigeldes
üle nurmi, niita, kureid, mis kürendas ta sam-
me. Ta es ja kõval näirid liikuvas samas-
gused hallid kogud, keda oli lõpmata palju,
täites maad silmapiirini. Temagi oli sarnane
hall põgeneja, nagu sadanoleid lised, kus ei
olnud miks suguseid vahet.

"Kas siis minagi pean alla halli maaga
põgenedes temaga üheväärne olema. Olu ma
seda, siis ei ole ma enam üliinimene. Ei ma
ei pea mitte põgenema!" sätkas tal mõttes,
põgenedes põrasselt.

Jäädles võtma viirastuse kaudu kassi,
langes mähkusele kummale.

2.

Uus ärkates leidis endse metsast, kus hää

Kõik võõras. Edasi astes pöördus enese, et
saavutada mingi ohus. Tuletas meele õiged
juhtumised ja otsus põhjusi, mis alustada
sellele avatelemisel. Omaest enolest seadust
ast välja minnes pidi tunnistama sardi
äärmaseni elavasi nimeseks, kes on andnud
täiesti igapäevasele askeetismile, kelle inte-
ressid kõhukõrsumisest kaugemale ei ulata.
Nüüdseks nimene pole elu väärt, alles
paroodia nimese peale. Tunnistas
oma tegu õigeks, mis on ühikmese
väärt, alguse et seltskond teda mõistab
hukks. Nii teeb seltskond, tunnistades ai-
nult ennast elavaks.

Teda ümbritses loodus, kuidas vae-
peetamets, mis paistis tulipade kogu-
dama oksa ring lehta, ehk al. ta hing
muretsenud õhul ühikamisel ühikamisel
loodus. Senni ei olud loodus ta te-
lepanekust aratanud, ainult need siive-
nes ta selle vaatlemise ja mõistele levis,
et see ühikam on ning ta kõrgemalt ol-
dale ei varda, et see ainult al. nimese
banaalne maht ühikam loodus on.

"Kõrgemat, paremat loodust ei olegi
süü, kes kõik on loodud alamale olevate
jooks. Kuid ei tahi alla liikumisele, kus
loodus hoiab kinni, et ta ei
suaks pöörduda kõrgemale loomest, et pü-
siks aastasadu keetavas püües, mis teha
karakteririvast loomana. Pärast keegi
keest püüest üle astuma, siis pole tal enam
uusi maa püü, sest hoidakse väl-
ja kähjulõu olemisena. Siiski, elu jär-
jest uusi elumisi, kes aga asjata
võitluse järel taganema peavad, sest
veel pole niisugust geeni, elu keest, kelle
jõud suurem on looduse stüchilistest
jõudest, kogu elu jõust. Pärast aga sar-
nane elumise, siis saab looduse sar-
ne kui praegu, ja asjale elu uus,
misle praegu elumise ajal ette raju-
tada ei suuda. Tõelis elu muutub see-
sugune elumise ka ise, alles üks kogu
elumise ja elumise üks. Sarnane
geeni ei pögene enam kellegi eest, vaid
astub julgelt kogu elu vastu; seega
ne elumise ei ole nii arg kui muna, tun-

des eneses jõude, nagu minagi tunnen.
Elua ei ole veel see, "seis juures," mina
olen ainult asjate võitleja, nagu mõned
ki enne che pärast seda. Eluugi see lähel
ajatus võitleses, elades selle keskel, mis pole
müüdi väärt. Kui ei tahaks ma mitte alla,
aga kas peaks sellest väljapääs olema?
Surm? Praeguse inimsege kardab sur-
ma, kardab seepärast, et see on midagi ja-
malikku, millest ta aru ei suuda saada.
Tunnesed surevad ainult seepärast, et
kardavad surma peavast. Geograafid ei tunne
midagi sarnast, sest surm ei ole talle
mitte seda, mis inimmõistele. Viimasele
on surm seda, kus lõpeb täiesti elu mine,
millele midagi ei järgne, kuna esimesel
seem vahelisel on ühe ja teise elu vahel.
Kui keegi pole surmaga midagi kavatada,
sama kui eluga võita. Elu on mul kaotada
surmaga, kui ma ei tea midagi, kui
ma pole tunnud ei isa ega ema, ei tea,
mis tähendab sõna "armastus". Peame seda
tunnustama samast asjeldusest. Inimesed
peaks võhkama üksteist, ainult siis che-

neks naad. Naad armastavad üksteist liiga
palju, nii et on raske lahkuks ümbritsevat
agapääsusust, vihkavaks aga nemad ei muutu;
siis oleks see kerge ning ei seimutaks rahju-
tunnet.

Nii mõlgutelles jõudis metsa ääre, kuhu
suisma jäi. Hakkasid nägema sildand ning
pääs oli pistev valu. Ärgas käega üles-
mise, mis oli jääkülma - käsi sai märjaks.
Ta avas silmad ja võpatas - kaks samm
edasi. Silda kolm allpool mustas metsa
vargast jõgi. Oli sügisudene õhtu; taevast
näid kaomale tõmbuvat.

"Kas siis pole mul jõuda vihata maa-
rma geniaalset, nagu keegi nel vihkand
pole?"

Otsustamult astus kolm samm edasi;
kadudes äkki ühte, kui silades looga ühte.
Taevast tõmbus veel rohkem kaomale täites
ümbrust hämarusega.

Agnis Kaarto

Kõltsed

1

Surmaalus agaonivas kehtles tuli kabi-
nas. Kristumalt, viimse telireels paistel, vaot-
les laual lamavaid lilla. Pile kiindus rüü-
punase roosi. Ta armas, kellelt see oli, aru-
üks võrs sarnast roosi saata, tema - lilli...

Veripunase roosi kõval lamas na tunda
lilla, millest ta pile saavõtmakelt üle lili-
ses. Seal alid lumivalged hellad liilad
seotud inolego-sinise paelaga, seal alid
ka roosid safrani-kollased. —

Ta suristas kae must moodsa, tõstes keu-
le veripunast roosi. Siis vaadles tule
surmaulust kehtlast...

*

Sõrmed lüüsisid küüvalt, rütmiselt üle
klahvri. Silmad läikisid hullumeeses põlla-
vikus.

Ta tundis teda eljätaga seerwat, tundis
tema hinge kõhku palavalt hooavast põu-
vastu.

Veripunane roos muutel, läikival, kla-
vri eel närbus. Ah, kuidas aegs tahtnud
hoida seda roosi, elusana, elavana!

Talle tundus naise ligidus, ta tahtis
pöörduda hene tema poole, tahtis sirutada kä-
si vastu, kuid kartes pettuda jäi, pigistas
silmi, purgal. Sõrmed aga jätkasid rütm-
malt, nõrkenemalt klahvri mooda. Ning
sugune mõtlik hirm haardus kogu ta ole-
musega.

Melthendel tõstatas ta käed klah-
vilt, haaras närtunud veripunase hõbe.
Pööras hene, karmalt...

Roos langes.

*

Arades silmi otsis roosi; vaibal, tema
kõrval, langes närtunud hõbe. Paar

puudend lehte paisend verelornena.

*

Saules nägi ta tema hüllivat kuju
tantsus keerlevat, valges atlas pleedis,
veripunane hõis juurkest. Samane, kui
ta temale saotunud. Jälle nägi ta näst-
sind roosi varbal, mõned langenud lehed
verelornena.

Valgusest, muusikast tüdlinud loins
ta aida. Gemalt silmas ta tema valenda-
vat kuju kesel ahtatunud istmel. Miks
oli ta saalist põgenenud? Oli ta koostunud
temaga kokku puutuda? Oli ta tulnud,
lootes teda järgivat?

Pädi tagasi langend, silmas väsimust
kinni, nägu kahvatu, nagu ta atlas pleet.
Kuslõks samm tõi ta pöö ja avas aeg-
laelt silmad. Kuulas läikivaid need must-
rohelist silmad!

- Olete väga väsinud?

- Ei! Olen tüdlinud tantsust.

Grutes kätt, murelis ihe arastava
hõie, käsi värses tenduvalt.

- Täna roosi eest!

Silmkandad kerkivad. Järeku tõus-
ta üles, vaadles kurnalt kaugusse.

- Kusta on ?!

Saal... vaibal... nähtund!...

Sõnalauusumatakiit sammus ta edesi.

Saalist kuuldus murekka, valsi
tantsu. Demalt arast hele karekne nais
terahva naer.

Akateerata arast hirmakatas.

2.

Salapärase tontidena joonistu-
sid siluettid seinale.

Kesktriba seisis naine, mustaol
juuksed lahtiselt valgel kleidol.

Pärandal laiali pillut vedele-
sid irise kõied.

"Süs täna, süs täna!" mõttes
naine hendamisi, igatsevalt, oodates, hõrn
vaenastes huulol.

Kuid järeku, pärani silmil, püs-

Uls valged sõrmed juurtesse hakkas ta
keerlema, keeles kuenni varballe langes.

Toitudes silmas viriseid ja naen-
des tallas ihe hõie terve järele. Naer-
atades raputas ka vanaist lilled põ-
randale ja sammus neist ukaelt üle.

Süs. joosis axnalt, läi selle
pärani ja naeris õhe heledalt, kutsu-
valt.

Kuid katkestas häkki naeru kogu
mängis ligiduses kornestil, kaebavalt,
venitavalt. Püüd kuulatasid uolus, kui
haleid unelejad roosid, kraavpervil
tantsisid nimmfid, ikka künnemalt, väie-
malt, naerdes, hõisates. Hõikus venitased
tuhat sõrme hallist südlist vahnute.

Kurbuse tuhinas sunnib väänd
päev oma nõiõ külmale maale.

Kus heljuvad hõhulised naised?

Kus jagavad suudlevi teekäijad?

Isatavalt, kirglselt tõstab naine
käed ja taganeb axnalt.

Kuid peatamatult mängib tead-

matu kornetil, jaovastunud omast
mängust.

Naise silmad peatuvad ühel punk-
til.

Tulises rõngas seisab Piirrot
areml. muusika, viied, trummid. Kaks
musta silma põlevad valgest ja vihasest.
Tume punane veri purskab huultelt ja
hüüab kiiervalgele lõuale.

Süü:

kuulab öö. ^{gondelid} Gondelid ujuvad
leukene järvel, täidet naerust ja
lõbutsevast noorusest. Allakajast istub
Piirrot aknal, manololine käes ja lauleb
kirest, kolamhüüest ja kuuest.

Kornet vaikis. Valeralt kireb nai-
ne emi juukseid. Heidab vaosle, lõu-
ab, võtab hendi rüüdest ja paneb mees-
ti rüüdesse.

Ootab... Ootab...

Kuulab... Kuulab...

Jälle mängitakse kornetil.

Pime öö. Kiirumult jookseb naine

metas. Jõuab legendikule. Kesk lagen-
dornu tantavad vaimuol jooksis hidas.
Puit all istuvad koaljäd ja nallavad
venites suid kohutavalt.

Illets sahiab, äärmel hukab sen-
ma muulutavalt.

Süs kisa - jooks Kisa - jooks.
Kõrnu hoidis kargab naine üles
jookses anmale ja kargab läbi akena
välja siulpaõraste.

Adide Naving

Metsas

Sammun hulga aja tarka määda
kodumetsa teerada. Hoolimata sellest, et
kaua aega ei ole olnud, on siiski need
kõvakumise nõeltega kaetud teerad, mis
tõttavast, nii kadunud, nagu siis, kui sin
veel kargas kärsin. See mets, need teerad
on nüüd veel armsamad! - Siin kuulen
linnukoori kõrna muusikat, mille too-
rid vahel nii ühta sulavad, nagu kõi-
ge parema laulja laul. Kuulen kõi-
makedot tugevat häält, mis vilumata
laulja häälel teistest eraldi kõlab.
- Kuulun vana, oled vist vilumata koori-
lauljaks!

Siin kunsti põlvkond areneb, on aru-
loomuslikult ja osustatud põlvkond, ei ole midagi.

hit ära jäet ega lüaldet. Siin lüub kõige
kenamalt metsa kujutava pildi originaal. Siin
seisavad sammollet kändud, kui pehmeal
taolised. - Istun kändule, et viibida mõni
minut metsa varvete vahel. Lähil pajupõs-
sasti längi. Tumerohkas verelane. Pajud
katsuvad loom, kennaist üksteist latades
lähil põimides, nagu raosid kallist hõimain-
gast kaitsta. Mets on varakas. Varakas tasane
elu elutseb metsas. Metsa varvete vahel unne-
taola kõrk. Saan jälle lapseks, muulen tema
otsade kõrgas kõrgas ema hälli. Lasee, kuu-
gel on jälle elu hennese kaitse kättega. Mure-
tius kaanduvad mõtted aegade ema, kus tõus-
lik elu valitseb, unistuste valda, kus tõusid
pole inimese püüetel. Reaalses elus võimatu-
asjad on siinl täiesti lüüdnud!.. Põliste tam-
mele mükas raskused esivanemad jumalate
taktimist ära mõista, et nende järele talitada.
Tihedate tamme otsade vahel taadi tundma-
ta jumalate meele hääled. - Mets on looduse
piika tempel!

Näiks va mere ühte osa sellest last,
mis metsas peitub - inimesed olene siis kinnad

henele selmi rukkivate maastiku, ja mõn-
pultidega. Tunneme jumalast, kes loode-
se elatseb, püües jäävad igapäevaks
ettekirjutet palvete toonid!

Näin kõrgel kuusel rippuvaid noori
sini-punaseid käbeid. Suurepärased ehked!
-kas on kunstnikud katseanud neid ise meile
vähigi loomulikult näidata? Kristall el-
ge püsivana helendavad õied kasti tilgad
pöösaste varjus. Päikesed kiired liginevad
hele - naised amandavad nägemata kuju.

looduse ühe haudimist koryeldada puu-
duvad mul sõnad. Mis tarvisi seda? Eesti
maa metsad ümbritsevad meid, eestlased
oleme kõik. Kui lähedalt sugulased, mees
ei peaks me üksteist tundma - eestlane ja
Eesti mets! —

Aleksander Jukanson

Ennustused

Oa harjutud võtma aksioomina, Jumalast /või kuradest/ määrat taina, ümberlükkamatu faktina alalist eolu, alalist arenemist ja paremuse, tärkuse, ideoloogilise poole sammumist. Maalitseme pilte tulevikust, kujutatakse ilma tege või viiekskümnenda aasta pärast - mingi paradiis praeguses mõttes, peidavad see olema! Kuid kas täiesti sammub kogu ilm, inimsugu tasast ilks märke viivat teed mooda, kus ei ole ei komistumise, ei kaadumise, ega tagasi viivaid orge? Kas täiesti arvavad need, kes valustavad tuleviku pilte, et elu on midagi täiesti

ihetasalt voolava vooliku sarnast, et tule-
vikus sama kiiresti edasi jõutakse, kui mine-
vikus? Kas arvavad nemad, et on võimalik
tagasi minna, nagu praeguse kultuuri ja
hülguse krakk, kannuvarusemine, ehk vähe-
malt seisk? Kus on Egipt, Babel, Aten,
Room, kus on India ja Hiina kultuuritippud,
kuhu on jäänud põlvimälused prohvetid-
Konfutsius, Buddha, Jeesus, kuhu varidevad
Atena ja Rooma iidseksõnolise korralduse
tähtsed? Kas pole võimalik, et ka meiega
keht järele kihutama - sinna, kus ei ole
mudagi - tühjusse, minevikusse? Kas pole
võimalik, et tulevikus arhitektoloogid pra-
guse New-Yorki, Washingtoni, Pariisi,
Londoni ja Berliini varemed saadi rahi-
vad, saadi kauravad, otarivad, uuriavad,
imemiste ja loomade konte korjavad,
nendest luukereid ehitaravad ja renole-
mele võetakse kogu imetlevad, nagu tehti
ja tehakse seda endiste kultuuritippude
varemed? Kas pole ka meiega Grootla-
te ja Roomlaste sarnas oma evolutsiooni
sõjaväelise punkti jõudnud, kust pa-

le edasipääsu ilma tagasimineku? Kas
pole võimalik, et parema tuleviku, rögavere
edu ja arenemise nimel peame läbielama uue
riskiga, uue aastasadade pikase musta ja
masendava tagasimineku, reaktsiooni, kas
pole võimalik, et kaavad praegused suun-
sed, tänapäevsed maxime hülgepunktsol,
sellena, et nende varemest võiks täiesti
pööde püharikselt sünnitamisvõime uues
kultuur, uus vaimline kõrgus, tärus, eli-
võimsam tugevam ja vägevam praeguist?
Oleme liig taht- ja tegevõetud, liig loid,
liig rafineeritud ja kultuurilised / kui
võib nii väljendada / allena, et täiesti
edasi, oleme kaotanud elus moodapää-
mata tarviliku primitiivsele rahvastele
omase energia, võitlusjäre, füüsilise tu-
gevuse. Oleme vaid sõnades, plaanides
ja kavatsustes meistrid, tead pole aga
mure tarvis - oleme uppunud pööra-
taarna, oleme elatavalised meelunud,
kellel määratu suur pöö, mida keha tei-
sed osad kanda ei jõua, nii et edasila-
mine ilma pöö vähenemata võimatu.

mere hõitruug on moodsa - oleme jõudnud
kendi märkamata mäe tippu, kust näid pea-
me alla sammuma alleni, et võib olla,
veel kõrgema tipu poole randa, nagu see
olmapaistev arenemise eesotsas sammu-
va rahva - prantslase juures, kes alles
jõudnud hõitruugeni, hakkavad sam-
muma mäe külge moodsa alla. Ei, selline
pole tavaliselt olema sarnas teravat, kõ-
rgemat tippu, mille juurest nii sageli ar-
tatakse, vaid jätkub sarnasest tühje-
panemast üleminekust, nagu see omane
talve ja kevade vahel, või ülepää aas-
ta aegade vahetusel. Kas pole ka mere
ülelaid oma Jaanipäeva, kas pole ka
mee süütaol oma Jaanitule, mis juba
põlenud ja millest järel veel vaid suit-
sevad tükid - ja kas pole sellega aland
ka mere juures sügisele lähinemine, ka-
letamine, härtamine? Kas pole praegu-
sed ja lähemas tulevikus oodatavad
ühiskonnas mäesarnad mured mitte
jilmad sügistuuled, mis lõhuvad val-
letavaid lehti punelt, need punstaites lei-

ale?

Ja täsi, kui kurb see toadmine ka pole,
mure jaanitulest, mure ohvitulest liivale
-tärvell, roosile on järel vaid tuul
ja seltsimejad elavad juba sügisest kol-
letamist üle, alles vintreetet ja vapustet
külmist sügistulest. Taevast aga sajab
ja sajab külma sügist, tlee ja hääri
hävitarat roostevihma!...

Aga mujal - mujal, kes ei senni
talv, parane, ehk kevadtalv, hankab
paistma päike, kevadine hääri külvan
päike, senni, kui elmus sennagi palam-
dolu ka mletti vari, et sündust jaan-
tuld... Ohvituld...

2

Imelised ajad tulet maa päele...

Inimesed, kes peavad elama üksise-
ga rahus ja armastuses, muutuvad üksikust
hävitaraks metsloomaks ja rahu kaob maa
päält. Hävitati ja tapeti, laastati ja lõh-
viti nüpeldi, kui jõuti, aga jäed ja ajad

olid veel suurem tšad ja armukehast teki-
sid maad, kõrgemaad allpoolst ja koma-
lavalest. Siis sõitis surm vaenel, vankul
oma valda vaatama ja ütles tagasitulles
Sajale:

-Veel aeg inimeli-mine ja hävite
needki!

Ja sõda läks uuesti üle maa, viha-
sem ja põrskem, kui kunagi enne. Inimused
amas meelestumas tapmiskirmus ehitada kum-
likke karkasid, mille turjalt polvini lenna-
ta, kui inglased, et saält maa pöölselt su-
ma külvates näidata, et Jumalgi hulluoles
veriaarmust üleüldisest tapmisest osa võtab.
Kuid sellegagi karjuti ära ja kärsi vaid sa-
gudamini kinnus jumalalt abi palumas. Ja
mõlemad sõdijad pooled olid kindlad, et
jumal on nendega. Kuid tema ei kuulnud
nende palvusi. Siis võttis nad pühaol
kõigadki oma hävitamiskere teenistuse-
ronid kirikute tornidesse, sõjaväeoma-
kõneldusmaas nad sinna üles, et astu etre-
teid jumalaga ühendusse, alles jätke ligemal,
Kuid see oli juubelne veriaarmust, sõbekind inim-

lehest ja väsinud noorte naadli, oma, sõjas
hukkunud meeste jänel halavate palja ihara
ihu vahtimusest, magas pehmel pilvevaadil,
kuulmata nende appihinnole.

Ja kui küllalt oli hävitat ja tapet,
sõitis Sirm taas oma vaelda vaatera ja
istles tagasistules Tõbi:

- veel pole sõda hävitanud suutnud
kõike - mine talle appi, korista viimised
immsao jaänused - haiged ja lapsed. Ja sina,
Nälg, ole talle kaaslaseks. -

Ja siis läks Nälg es ja Tõbi tahtma
järke üle maa ja ihtegi elavat hinge ei
jäänud maa päale.

Ja kui jumal hakkas oma hiiglaneid,
ei näinud ta enam ohurisustse tõusvat koke
taevast, ega kiitunud palveid - igalpool olid
veriojad ja surmukehaole vruuad. Siis saatis
ta valguse, kes põlema süntas kogu, mis oli
maa pääl ja magus suits tõusis ta poole.
Heimastatuna sellest magusest, kõlbuvale,
surmukehaole lõhnast unnes ta taas, et hõrpa-
tes leua uut kadama ja teine sünnelust
uut Devat, kuid see korral paremalle planeedile!...

Poet

Las talumees, teada armasteti külas,
sest ta oskas vasta jutlle. Homminuul laikus
ta külast, õhtul tuli tagasi. Talle mehed, kes
väärnud tööst, istuvad ringis ja küsitled:

- Jutusta, mis nägid?

Ja ta kõneles:

- Ma nägin fawni metsas, ta mängis
floökel ja teda kohitlenda sülfid.

- Nägigi veel, nõudad talumeheol.

- Nägin meriraunas kolme sineeni, need
õõtsutasid murellarvned, naad sugesid rohe-
lizi jimekad kuldkaammega.

Ja immesed armastid meist jutlle
pärast.

Kord vara laiks ta külast välga... tuli
meriraunda ja nägi häkki kolme sineeni.

Naad hällusid murellarvne karjult ja sug-
sid Tohelist jimeet kuldkaammega... Ta laiks
edasi metsa ja nägi fawni; fawn mängis.

flöödel ja ümber tantsumas noored siidid.
Õhtul tagasi tülles palunud mehed,
nagu alati, jätustada juttu.

Ta vastas:

-Täna ei näinud ma midagi.

Tõlkinud N. deuter.

Ivan Turgenev

Necessitas. Vis. libertas.*)

Kõrge luu ne ei, raudse näoga, ja
liigakamata lõmba ilmega, liigub suuril
sammel ja tõukab kura käega, kui tei-
baga, oma ees teist ette.

Too naisterahvas on määratu suur,
tugev, lopsakas, herkulese muhaletega,
pikese päraga hajakaelal - pime -
omakond tõukab tallekest, kõhna tü-
mekut.

Arnuult sel pilinal on nägemus-voimu-
ked ilmad, ta pöörab tume tõstet õhu-
kond ilusad näed, ta vilgas nägu avul-
dab käreeritust ja rahvust... Ta ei
take sõna kuulda, ta ei take minna,

*) Saatus. Jõud. Vabadus.

kuhu teda tõugatakse... aga eukagi
peab alistuma ja minema.

Necessitas. Vis libertas.

Kellele vabariik - tõlkige.

Tõlkinud N. deiter.

K. Belmont

Sümp ja Oksenduse sadadus

 see elame siin elmas imbutustena egaht-
poolt, pulmast, lähipäämatumast saladu-
sest. Illeue du lähel määda nagu muinas-
juutt, mille edenemosest kõrge valgus, kõrge hendi
olevuse tundelikkusega osa võtame, mille sisse me aga
ei arma ega ealgi tea, millene meid ootab lõpp,
ja kus ta meid varustab. Ootamatematel muretel
langema kunstikuu. Armsaimalt olevust saame
pulmema haaki. Kõledim, värvukas muusik vahetub
ootamatalt, ratsustamatalt korolemise lümpaapaga
ja argopäse ehk traagilisena saatusena hõõstava
mudase-veerse vikerõsanna, lõmmastava lümpa-
jõega.

Me vaatame hendi imber. Ootame loodu-
ses lülle, harmoonust, värve, võluvast raami nende

kalliskirvade tarvos, mida nimetame kendi paremaks
silmapilgeks. Kuud sellal, kui ema ootsama, korduma-
tu eluga kordume teha Loodust kendi tööriistaks
ja lepranglaseks, haarab tema kannaga meid kõrvet
kinni, nägematu ja loomusega, ema, meie võras-
te, looduste jäle elava meelooma stiilsusega,
tallab meid, hukkab meid, rusub, nagu vesikiride-
ga meid, keda armastame, purustab nagu tangi-
dega meie unustuse loori, ja, jättes meid soomist
ja väliselt võraks, läheb mööda, tähelepanema-
ta meie purustet elu, meie rõõm, raskete kappiga
puruks lüüet kuldilmi.

Me elame vastust loomale mõistu-
ses. Nagu ämblik saadab igale poole püeneol
võrgud, et leida heleselle kusagil taetuspunkt; kon-
nustamiseks oma rõhuteede loomiseks, tähtsime edasi
kauguse, kõige suure, mis meil hinges, jõuame alla
ja üles, mõttevõrre kaugusse, raskame nende lõp-
matute arvuste peale kark, kark, mis mees on
elavaalost - hõhulost, ämblikuvõrk - kerna ja kerna.
Kuud taetuspunkt: pole kuskol, igalpool koorist, igalpool
libast, igalpool liike seda, mille külge
si saad kiinduda, tume, sügav, mudane - kalm sügus.
Ja me läheme tagasitulematalt kenolist eemale, jõud-
mata mingisuguse varjupaigani.

Haarame instinktiivselt kendi väikest

elude pöörestest võimudest kinni, ehitame terve
elma armastusele üle oma ise oleme vastu, tema
silmis näeme tahti, ta loogismises tunneme kevadet,
koogu ta armsas, soovib eluimises olemise sooja ja
mõnu, pöörest, elusad ja truud, meid saendava
kodunõude tülitses. Kuud Surm ja Haigus tule-
vad meie majasse, meid hõrmatamata, nagu vaen-
laste leegionid lähivad võravad täisvõidet põlde
mööda, hendi järel, vaid üleskaevet kõrki jättes,
lõhivad ja pühivad maha nagu tükiloomed meie
viletsad ja arad ehitused, ja enne kui jõuame ta-
gasi vaadata, on meie elu loomavastaseks teh-
tud.

Ja kui kahalik surm ja kahalikud
hõrksused on koledad ja armutumat, on midagi veel
hirmsamat, midagi nii julma, et füüsilise surm
muutub päris soovitaraks ootumale. Ma räägin
meie kahest draamast, keda kahtluseks arusaama-
tuseks ja tundmise surmaks, mis sureb selle terve
/arusaamatuse/ tundmise ahnete hualle ees, mis
vool elav ja tahab, ja vinnab selle juure, mis ju-
ba muutus, jahtunud surmurehaks.

Elus üle me üksteisega, ka ei räägiks,
meie hinged on kokku liitumast. Üksildase mi-
mesena ta sünnib, üksildasena elab, ja sureb,
üksildasena ta sureb. Elu on tõelist lõppumise rõõmu

tunneb ta nagu saasi, vaid selleks, et minuti pärast
kalekordse jala ja teravusega tunda, et iga hing läheb
ema teed, ja kui meel palavad ehk jahutund käed
suruvad üksteist, on meel hinge silmad kaugel
üksteisest, meel hinged kasvavad üksteisest nagu
matuys kõrges iga aegu kanna meel lahvab silmis,
kui huuled soostavad tervet suult kõrna, nagu
suuolus, sõna „Armastan“.

Armastades üksteist, ei me kaotais
ja loobumises. Hingame üksteist üle seente, mis
ei avandu. Palan ühta hingab terve poole, millel
vaolab punakas-valge veri, kuud vaemilok magide
vastukäpa segab sõnad, muudab neid, vahitab
ära, ja hinged ei tunne enam üksteist, naad ei
tunne enam ~~üksteist~~ iseenast, ja sõnad, kus
flöödina kõlavad armastuse nutud, kuulub
võrrele mõistusele kivistav naer, elavad lilled
sahuvad, nagu pärlitükid, armastuse laulu-
sõnad muutuvad surmuseks, nagu kume varmu-
lik hääle, tagasihoidet rõõmest surmuseambi-
võlvist. See on hirmus seni, kui ta vaid elub.
Millele valu tekitab ühtlame, kui seni selgub
kõrvalelamata täheks! Kui ei saa enam raskida!
Kui käed, mis paitavad, tõukavad sind! Kui
silmad, mis põlevad hirmusega kuullosarmas-
te ripumise alt, nüüd vaatavad hävitava kül-

muu tinase põlguuga!

Mere kehad pole harmoonilise mere lilles-
kõnnu hinguga. Mere kehad- on vangimapaal.

Pole teed umistuse juurest umistiseni.

Keerleme ja astume. Keerleme ega leua.
Põleme ja kustume. Ja uuesti keerleme. Olene jällegi
nagu lained. Tahame saavutusi. Hõlame ja nur-
sime. Armastame ja nutame. Kuulame oma henda
hääle kõla. Aga Meri, muller me pole rohkem, kui
lained, elab sellal oma henda elu, nägematut
ja arusaamatut meel, rõõmustab piiratumalt
nende mere ikerkute nutude üle, sest tema
tarvis liituvad nad ikte suure harmooni-
lisse müdinasse, elab kinni suureme, ta häis-
kab kui hõõbume Maailma Okeani kügu-
tus ja laulus.

Juba alguses põlevad laored
Aga leegist saad lained, mis korduvad,
Ja siis sünduvad taevases helged
lilled hilgavad pistised kaolui.

Silmal on mäotmatus merede laius,
Mullal teendmatud mõnu ja kalastus.
Iga silmapärla veed, jälle need
Tähted pimedusest, valgust laamuri

Arvult sellist mid peabuda väärti
Elatoolese helmele luolest.
Anapõlida, keeldida, kanduda,
Suurust hata, alati rabelda.

Sest kui looned on piinat ja väinud,
Ilmas põhpatas sehvane saudena.
Valjud tõusevad kõrged ja suured,
Et võiks valgus henn perna naad vahuna.

Surma ja seemne Üksinduse tundmine on igal
kunstnikul ja igal peenitundelisel inimesel hästi-
tuttav, kuid sai nagu praeguse kunstivõtte nagu
laasungeks. See tunne draamaatilises vormis väl-
jendus isikavms haledalt kolmel suurel kirjandusel:
Ibsenil, Hauptmannil ja Maeterlinckil ja viimast
huvit kolmest, saades ama kristalliseerumini,
selle lõpetes abstraktsuse ja originaalsuseeni,
milles pole enam midagi ühklekust, juhuslikkust,
apalust, kohalist. Maeterlincki loodangus näeme
Surma ja Üksinduse tunnet sama lüüsi ja
põustamata vormes, nagu tähtlikkusega unistav
talvone looduse fantaasias lumekübeis ja
külmaküllis väljendub.

Ibseni draamales, kes hõlmata

Õnnetuast kuuluvat veele kogu oma elu üks-
dase - neis kiilmes, täis vaenulikkust, täsi-põhja-
maad kalju-kivis panoramades valdab meid ala-
ti vale loogenev turm tunne, üksikolase hinge
päävarpatus, mille päale iga minut võib kuu-
geda mõõtmatu taarm. Kiilmand-üksikolased on
need ebaroomsad, õnnetu mad draamas „Rasmorsheln”
eha „Metspart”. Üksindane on see mäetundi tas-
line Brandes, ja oma enese tornist kuuuval-
nuss ja meelitu Oswald armastav päevest, tapet
halva ilma rüsumisest ja amavoline Keldla Hal-
ler ja dāmasuline Jordis, kurb ja halastamatu
valitiit, kel kitsas ja lāmmastav on ad iga-
pärsuse madalat, laqe.

„Üksildaste enimeste” autoril Haupt-
mannil välpendub see surma ja ühe hinge tere-
ga liitumattuse tunne; võib olla, veel tugevamini.
Ta draamades pole guraalse Ibse ni rüuholist
lakooslokkust, kuid selle asemel on siin soojem,
palavam veri ja hõrnem kannatus. Unustamatu
on oma üksildases kannatuses see lapsuke
Kannik; kes mõistab kõnelda inglõtega, kuid ei
mõista kõnelda enimestega. Liitumattuse ja aru-
samatuse pärast hukub Kannech. Uppunud

Kellaa", selles polemis mida kunstnikud - loojad enam kui üks kord on illeland, ümritsetuna toorest massist, kunstnikud, oma kõrge loovamas unistuses, kohtavad vaid äraandlikku, ebaturund silpi. Üksildasema külmab elmalise halastamatu käes tõne Kienrich, väene Kienrich, kunib Kienrich, hukub Kramer, hukuvad tuguvad ja nõrgad.

Kuul vii hästi kui see ädne tunne ongi välpendet Hsenil, ja Hauptmannil, nende kaugelased usaldavad endis siiski ärgi palju juhuslikku, apalust, kohalust. Sellelt vaatepunktilt, milt need dramaturge praegu vaatleme, on käsialev amadeus kaotus loomingu. On minuetid, mil vaatlajal mõistusel pole küllalt uskuma paner korra - pole uskuma paner sarissa - ehk prantsusekohane, pole sugugi uskuma paner juhuslik, mis võiks muutuda ko- guini teisiks selle ehk terve tingimuse muutumisel. Lõgar mõte tahab illelolistet ja muutu- matuid tüüpe ja mõtteid, mitte apollostraad igavest, mitte kohalust, vaid ihusinimlikku, selles mõttes lõi Maeterlinck hoopis rõõralse, oma teatri, ta mõistis kurvade, ja meelealude

abstrakteuse jauga omast loominguist kõrgi
reaalsete ja rahvuslike joonte sistemadise
kõrvaldamise jauga luua uute-lähiparstva ja
saltsa Hõngede Teatri. Ta räägib henda
est, ja mõne est, tere siinolejate ja nende
est, kes alid, kes on tervete maade, tervete
aastasaolus. Maateriline vabastab terve
rea dramaatilisi momente juhuslikust kat-
test ja mis es on nagu kuu parstest val-
guselt koobas libipurnatiga - nagu, mäl
maastu, mille keskel käivad kõhnagemu-
sed, mis räägivad igavesti Armastuse ja
Suurima sünni, - Kunst, vastukärs matemaatili-
se mõistusele; mis mõtleb sümbolise ja
müütmatide arvude võrguga.

Maateriline võtab kile ta põhpa-
lirus, pünksus vastolus: enimese viki pünks
ami sihte, aga looolus, kosmas ami ja nende
vaale kokkusaamine, ärge sihti vaenulise,
kõht jaagu sihte kokkupõrge tekitab enimese
südames sargistamatu valu. Inimese „mina“
Euroopalise enimese „mina“ on raske peaaegu
võimatu, oma praegusel arennusastmel; tunda
sulet Ilmuse Tervikuga ja vaadata maisele

päale, mitte kui aina, ainult kord tekkva nähtu-
se, vaid kui ühe liiki päale, terve rea teiste sar-
naste, seismiselt loagiliste, ihendest, külgi ja
lõpmatusse jooksvate liitude hulgast. Inimese "mina"
tunneb algatpaalt muuti vaenuks ja jõude. Ja
isekendas näeb ta seda sama karast, mida väljas-
poolgi, seda sama pettumust, seda sama mitme-
häälist vihahäritamist, need samu areusaama-
tuse ja ketta lohusoleku kalduvused, mida nii
püüdnud märgata loomariigis. Ihtmeuiguiste in-
imeste "minade" hulgas lähevad mõnda lõpmatu-
maga voolus ja mõistus näeb kammustusega, et
aga sarnane "mina" on lahti kist teistest, kõig-
naad räägivad erinevusest keeli, ja kui nemole
õnad kõduvad luupainapalokkavuse, kõnes ühes-
tusega ei mõista naad isegi üksteist. Sõna
sünnib elavas rinnas, kuid sünni ta terve
elava rinnani jõuab muutub ta surnuks. Ja
inimesed vaatavad silmaga silmi, arvavad näge-
vat üksteist, aga ettal mõtleb igaüks enes-
midagi, ja pilgud surevad väras, vastama-
tumas tihkuses ja pimeduses.

Muie kõrged ligemad on kõrged
kaugemad ja, kui meil tõesti raske on, si leia

mere sõnu ega pilgust, et öelata amast, meel
taprast õnnetuist kõrge kallimale, emaselle
inimesele. Kui puu on läbi raarid kive trehvarast
hoabist, langeb tema ladvast alusele, rakmatades
vaevalt kuuldava, väriseva rahonaga maha. Kui
mere hing on tabast tõesti valusast, trehvarast
hooist, mere ei iitke sellest kellegile, vaid hüp-
pame vette, hüppame kõrgelt kivile, ehk sa-
dame hendasse mürki, tina - ja vaid nägema-
tu, kuud mere nägema ebasavalise asjade väi-
kus kuulab mere sarmastest surust hõlgamist.
Siin, välgas, sünnib nii, - saäl sees sünnitai-
sti / maisterluse "saäl siis". Ja vana hää lauke
inimene, kes terve elu lähilend, kes mõtles ja
nägi nii ja nii palju kümnete aastate jooksul,
ei suuda näha, et noor tütarlaps, keda ta koh-
tas iga päev, hingelolab ebahumilisus kannu-
tusis, et ta praegu, just praegu, hukas, paan
sammu temast eemal, sellal, kui tema kinnit
ja rahulolevalt vaatab iga päevaseks näk-
ku, aga ta vaatab sarmastest kaatamistest tu-
menud pilgul viimast korda Tarvast, teda
peetvat, teda mitte kuulvat, teda enam ei kuua.

vat. Omaised vaatasid ega näinud selget kama-
tapat hinge, ja, lõppude lõpuks näevad vasol
surnud, määratud keha, mille Vääras peitumise
si üles tõstis.

Seda sama hirmust, nühkats nägi
jate pimeolust näeme majas, rühki astus haugus
[Maastikumeen, kutsuvalu?]. Tervet ei saa aru kei-
guist. Elan ei saa kunagi suruast aru. Ja
et kuulda selle kutsuvalu tasasest sammas, ke-
da hana, kes rütuub, kuid kes tingimata ep-
iike juure tuleb, on tarvis olla laps, kes veel
ligidane Maa tarvis maha jäet Ygav. velle,
ehk tarr vanane, kes juuba surnud marselle
elule ja pimeolude & Omega vaatas Rapade-
tagususe. Argipärased, mere ellu imbituvad
asjad kaituvad logineva Summa mägul Sala-
pärasedusega, täis käikuvad näpunditeed, need
kutsuvad avalikult illes hinge juure, nagu ike
liitunud hoiatavate sümbaalse koar. Kuid oga-
pärased uduist imbitusturna, vastus teh-
tud ja niidid ebameeldest kalle argipäev. kül-
puutumisest, räägime riimalalt tühadest
tarbetusest, haaraname oyalikult armetumate

kõnede, järele, haaranu nagu nakuküüsed asjust
kinni, selle asemel, et need kaugelt vaadata; re-
gi sarnasest tiibu mitte amades roomame, oleme
raasvad, kurdidol, hääletama varmistuse sädemeta,
alandume, kummardume, haaranu maa külge. Kuu
valgus mängib emelinnult varjega /ilustelinn, küt-
simeku/. Oõpivad katkestavad oma laulie. Lii-
gid lähevad rahustumaks unisel, järele. Viimast
heliseb, kui kammutav, kaugel, kuud legineva ti-
muna häälel. Tuul sahistab, lilled kukuvad
maha, oks katkeb ja langeb. Üks korn. Me oleme
kendi kallal amets. Mõtleme lõuna- ja õhtu-
söögist, mingisugusest sugulasest ja tuttavaist,
kes meile võivad ja teadmatast, mõtleme tun-
dudest, nähes armult venok ja last kure ja mit-
te põrmegi käesolevate silmapilvude saatusest
aravõtmast hääle mõõdest. Me mõtleme kogu
oma kehaga oma rahatavolusest ja meele vasten
kuulmatus ei tunne, et vaeat, samal minutil
jätab suurema hing meid maha.

Jah, - oleme. Ühed pimevad oma
vaevatusest elust, ehk liig pikist aspatumast
ostumist /ilustelinn, Pimedad/. Tused - pimedaks

Siin olid, ümbritset igavese pimedusega, kus pole
korolagi näinud

Veel seda võtsas - peenel riiba,
Ei võrka sinakast,
Mee, vangi, nimetame Jaevaks,
Kus mere avarus.

Oleme pöörvõrjujal saarel, mis igalt
paalt ümbritset vaenuliseist Murest, mere alu-
sena kõrgustes ja mere, kungi kindlate tippude
vaimust kõrgust ähvardes. Mure juht, mere jumal
ja papp, kelle päale olime harjunud parema
hendi viltsas vaesuses kõnni omi lootusi; ka-
dus. Me räägime temast, astame teda veel,
ehk küll ilma meelsa astamisraamata. Aga
tema suri juuba, ja kaks sammuke pimedust
seemal on veel enam abita surmuseka - juba
duse rehastus, mis ali tuli-tarnekas, aga nüüd,
raskest mõnustel, müüdis, jahtund taagaks.
Mere vana, kordumiseest kulunud elu, vana
lõhet ja sama assehingamise all hallund, on
vana põlvkonda mees sarnas, kus tõu ja ok
kuvad mure kättesaamatuse kõrguse ja hõl-
javad, kui hüglatõndad, sama igavest nägu

Sügavtähtlase taeva all, mis üle vilkvet planeetiga,
milleloleni meil võimatu jõuda nii põlgs kui unis-
tusega. See, kes meid juhtis ja meile kaitsens
oli, istus jaksunult äärsa, kalle suure, kuul
tõhujuse ja äraandluse reemiga sel, kumme
ääres. Suure poolarmid peema ääres ei kuule
ei helinard, ega kutsusid. Ja mis tunne me
teed rahulduse suure. Aga need tühmad silmad
ei vaosta enam igaviku nähtavale poolele, mil-
le vilkve alevi kinnitid, nagu varjad on kinnitid
aspaole vilkve. Need silmad kutsuvad, ja parstavad
suurte murede üleliigsest hulgast veruena. Vanad
pimedad naised ja pimedad vanamehed. Need
istuvad kirvool ja rannet rannetel. Nende
pukne-park on rõõme maa ja nähtavad lehel.
Nende armu rõõm rõõm on nähtavasti juure
olek, kes loome poolest enam hõrnemad ja peene-
mad, enam arusaamamad. Kuid nende nähtav-
vad on pimedad. Poolegi on naad neist, kes
nende poole tõttavad surnud, juurtega välja-
kost peuga ja kalju tinnega eralest. Ja kalu
neist osustavad, pomisevad arusaamatud lõnu.

Vanad pimedad naised ja pimedad

vanamehed. Need istuvad kividel ja raiet
kandel. Nende puhkapaik on rõske maa ja
härtsund lehed. Nende armuke nõrk rõõm
on naisterahvaste juuresolek, kes loome peobot
enam hõnemad ja peenemad, enam armaja-
maad. Kuul nende naisterahvad on pimedad.
Pöialegi on naad neist, kes nende poole töt-
tarvad surmed, juurtega väljakist puuga kal-
ju tükkega eraldet. Ja kalm neist sosistavad,
palvetavad, pomisevad kõrvale armuama-
tund sõnu, need on kurbtõised Parnad, kes
punnivad Elu niiti ja lõikavad ta kortsu,
need põhjameised - kurnavad murevõru, olema
ja tuleviku Norvad. Naad palvetavad
raimudena ja murisevad Nõrgameelse
pimeda ümber, kes rühastab händas ko-
ledat elu ja sündimise moodsa pääsma-
ust, Nõrgameelse ümber, kes armastab händ-
da sünnitist last, kura aavistab kulluks-
lärnd pääsoga ja punustet südamega, mel-
lised piinad ostavad vastisündimust ja
separast kannab ta järsku meikvult kala-
ma, kui tal tarvis on tasta oma rinnaga uut,

meid rõhuva Fatumi ohvest, kõrk need uuesti rüh-
vad on koledad, kui pimedad, silmitud lum-
pärnad, nagu hallunud varjud, nagu tü-
ärase paha ilme pehmestava pargo vaimud.
Oinult liies must, Ameer, kes pole veel maha jäet-
nud lille, ja alles ära raaskamatu üldmaga, is-
e, luo, nagu lill, ja hõratab võõraid südamets
tähtelikkusega tärides hõhuseid mõtteid.

Vastutulematas ilm, jalg maa, kummu-
tar meri, langend lehed, asatus, maha jäetu-
vus, pimedus, mure.

Terve mere ees on nagu raskedoss,
milles tundelikkus on väinud ahastamast.

Süü sügavad kraavid, üllad lüügid.
Ja sünnid on rasked, hõng värvad tüge-
vad.

Pimedates ruumides rõske on ja külm.
Ja saadades kõvasti kõlavad sammud.
Sünnitel on rippumas ühte jalgid.
Raamid, et nõelade alati rüüte.
Aknad on kitsad, ja maa all on keld-
rid.

Kõrk tornid on hallid, ja saadised.

Kall nendele vān ja mīraksad rassied.
Mees küll teha siin? Tāna on kui eile.
Mees küll teha siin? Homme on kui tāna.
Mees küll teha siin? Homme on kui eile.
Kuulda võid aruelt siin tūlts hulgad
Vahel ka tornide tippe lähed.
Vaataid säält silmapiiri ääretust laurust.
Kaugul säält en teised riigid,
Siin on alati mõtsad ja orud.
Aga säält en midagi uut.
Aga siin en väike endised asjad.
Oh loo, oh loo, sa aru mul unust,
Siida nii enam elada ei saa!

Kes on siis väljapääs ja varuugi,
väljapääsu sellest rõhuvast surma ja varmlise õvil-
duse riigist?

Väljapääs on ja võime teda leida.
Mure elu suus kalduis tūlts liig
suurel määral vale mõttest, misle hūmoraalse suure
eraldatavuse Valeõpetuseks.

Ühroopeline mõte-elu aruse ja
inimese saatus Ilmlise kängastusega oolu-

matuse mõte. Arvame et elame vaid üks kord.
Praeguses vormis, sarnasel kujul muredega; elame
me tehes Igavikuis vaid kord. Kuid oma looi-
se seesmise „mina“ sarnasust kaotamata, elame
tõepoolest mitte üks kord ja mitte ühel plaanil,
vaid kehaneme palju kordi, ja kätse jäim-
jargult läbi suure, meid lõpmatu harmoonia
ja suure iluväärva Redeli mitmesugused astmed.

Mere eli suur kaledus seisab
ka selles, et elame rasked, ja kokkumad, kui
võime alla kerged ja hõrkõrmat. Meie
tallame lüli, mida ei näe. Vaeleme segi
hunde olemasole vastu. Isostame rumalalt,
kui mängib muusik. Oleme kundi kallal
ametis, kui elusa nähtuse rõõm mere es.
Mere ei armasta eli ennes, ja usume
tada teistegi. Oleme häa meelega kõrg
ja medamaga, kõige väärilimaga, aga
pärast lämbume ise kundi loolud lämba-
tavas palavuses. Mere ei taha peenendada
oma hinge ja laienolada kundi mõistuse
elma. Mere ei kasvata suureks lavalepiltat
puid, ja kõrme taimi tähti sarnase hülgega.

Mere ei kallista rida läbi paistust, mis vahel
reigi kõige jämedamas isikus tirkub, kui tahet-
sime saavutada sellest saamast sekundist saada
õnneliraimas ja elusaimas.

Kuigi jätkuvalt pimedaks ja
kuutammeks reigi armastuse vastu ja kuutung-
lik - kena doaduse ilu ja serafilis - kena
Naise ilu näo es, - Ilu ja armastuse viire
es hõlmas meid üksegi ajati jumalad.

Teatav ümberdus on inimese
hinge lahutamatu osadus, arusaamise tõttu
persoonist, kui millegist ümberdus. Kuid kui
peenendame hendi hinge, muutub see ümberdus
kuivaks, jadedeks elusaks, nagu jätast krus-
tall loss. Kui rõhame oma hinge sügav, muu-
tub valge mere tauris naudinguks, mere pira-
atid on nagu hommikuise kaste tilgad ja
õhtuse kaste tilgad kulliste lillede karikast.

Ümberdus pimerisendunud dran-
mas „Pimedad“ raagib, et hääl muutub, kui
vallegi päale teravalt vaatame. Mitte ikka hääl,
vaid kogu mere vaumline kupe muutub, kui
vaatame millegile teravalt, ja mitte ikka peegli-

lihtsa keerdame heudi vastukeste, vaid ka pe-
glihtsusest võtame sündu, ja, vaadates süga-
vasse kammu, ehk hõbedasse, järve vetele, läbime
särende pilgu ees ja unustame hõbedase
hõbedusega hinges.

Kui vaatame oma hinge ka-
mauna poole, siis teostame ta muudatuse
elus.

Halastamist ei pimedad, kes
omakasupidajalt oma raske kannatuse kallal
amets, kordavad vankelt ja kangekaelselt:
„Me tunneme vaid maad lõhka.“ Kuud Noor
pime, veel ilus ja vaba, sest ta süda on
avat Gluck, raagi. C: „Me tunnen lilled lõhka
ümber meid.“ Ja kindlalt usudes, et see
hüüd pole mitte ainult hõbe, vaid ka
kõrge ees: minna millegi parema poole, kor-
dan selle lüsa Noore pimedaga: „On lilled,
ümber meid, on lilled!“

A. Juhanson

Agnes Kauts

Karl Kesa

Kuiis hääbaral kind, soovid^{paljud}
ja omandanud mõtted teizi kärke
on hinges helid raiksed, valged
K. Kesa.

Ah, kui Kees on omati! Ah! kui Kees on elu!
Onnelik on Kesa, omas lapselõuues, hõmas
armastuses. „Kevad on purpur hõites, seegi hele,
valge.“ Juba lapseana oli ta igavsest tunnud
selle armastuse järgi.

Ja siis tuli ta - armastus!

Ohh, ann, ann!

„Ohh on igavene, kui meie ise aga mõlme

tahame," hõiskab kesa siis, kuid siiski on ju-
ha kaktlus ema osa kikutist rehtaari
linna hulka valameed ja kesa ütleb arms-
tatu suu läbi:

"Mull on alati hirm, kui liig rõõmus
olek, sest õnn on õnnetus. Kaõgime
õnnes sõnu, mis ei kõlbaks rääkida,
mida ei luba Saatus. Ja siis tuleb õnne-
tus!"

Ja ta ei eksine! Kodus õnne te-
vade, kaotus päikese suvi, kadus ka ar-
mastus.

- "Ta oli nii üksi ja mures, keset seigist
ja vesi oli nii jähe, rahustav."

O, Virve!

Ja kesa kardab ülevoolavas melan-
koolias:

"Si ole õnn jäädan!"

Ja nüüd vihkab kesa suve; ta on
pühendunud armalt seigile, talvale.

Tule lemmi! Tule.

Ja tunneb kahjuroõmu selle päi-
kese üle, mida omati enne nii ülestas-
mule järele januvas ja hüüab ironiseeri-

des:

„Bi nüüd sa enam jaksu lõasta -
kuiis eled kollane ja väike.

„Bi enam taevad valgust hõiska -
ja hirmuga saatad ta kevadet.

„Oh, et ei tuleks kevade - kui ei tuleks!”

„Ja piseras, hõrdalt pöördub ta nagu
vabandades, kahetundes kevade poole:

„Muu hõrn hing on surunud, kevade, jätta
mulle ameti muu melankoolia talu!”

„Ja kesa võitleb, võitleb oma kurba-
suga, oma hingega, oma melankooliaga, ja
kõik ümber on surunud, tähi, lõpmatu
Kaos! Kuid ameti üks valgus kiir üks
troost:

„Tahaks võidelda, tahaks teha häid
neste, kellele seda veel saab.”

„Lisaks oleks tema asemel vast äll-
meid:

„Ma tahaks nätsuda,

„Ma tahaks surra...”

„Kuid kesa ei taha veel surra, ei,
ja tahab kord ei! Kuhu jäävad siis Päike -

se Lõigist, kuhu jäävad kollased, heledad nased, kuhu jääb videvicas musta õuolne tee? Ja kui häda on ometi istuda põkuriida aares ja vakti põikest ja kurgi!

"Kuidas tahaks lõusta kõrgella taeva alla raagapunastel õhtudel ja vaaslelde kollased metid ja sammeldanud maju."

Lugedes edasi, lõuseb imestas, et ikkagi ei suuda keegi anda andeks suvele, seda õnne, mida maistest ükskord. Ta laulab järjest kasvava kinglusega Lõigiselle. Ta armastab palavalt seda kalvi, seda naitest elu, õnne hävitajat - Lõigist.

Ja kui vast ometi suudab kevade mõjuda ikkoonel selmapäeval kevade, siis, kui on häda lamada kevade kiirikulava päikesel all, langudes magusasse unistusse, siis tahaks olla ainult kakkesi, kevadine loodus ja mina."

Kuid koke sureb see salalik, rõõdus
Sügis heend meelitavalt selle noore, kõr-
na hinge vastu ja kesa unustab kevade
Päikese, vihkab suve, tahab ainult
tunda Sügise kallitatuid vaiksust ja juba
huldeid Päikese Sügise hõlksu.

Jälle valdab Sügisene melanxoolia
tugevamini tema hinge.

Ah, kui ees on küll Sügis!

